

دیکنز مقابل دوربین کارگردانان بزرگ

چارلز دیکنز یکی از نویسندگانی است که کارگردانان از آثار او استقبال می‌کنند. تعداد کسانی که سرگذشت الیور توئیست را خوانده یا بر پرده سینماها و در تلویزیون دیده‌اند ...

چارلز دیکنز یکی از نویسندگانی است که کارگردانان از آثار او استقبال می‌کنند. تعداد کسانی که سرگذشت الیور توئیست را خوانده یا بر پرده سینماها و در تلویزیون دیده‌اند قطعا بیشتر از کسانی است که نام نویسنده این داستان را نیز به درستی می‌دانند البته آثار شناخته شده و معروف دیکنز از تعداد انگشتان دست بیشتر است؛ آرزوهای بزرگ، دیوید کاپرفیلد، سرود کریسمس، داستان دو شهر، دوست مشترک ما، خانه متروک، دوریت کوچک، نیکلاس نیکلبی، مارتین چازلویت و... همگی از داستان‌های معروف این نویسنده شناخته شده انگلیسی است.

«دوست مشترک ما» آخرین داستانی است که دیکنز در طول حیاتش نوشت و از جمله آثاری بوده که کمتر اقتباس تصویری از آن دیده شده است. یکی از معروف ترین اقتباس‌ها از این داستان در سال 1998 ساخته شد که اکنون از شبکه نمایش در حال پخش است. داستان سریال که در لندن دهه 1860 اتفاق می‌افتد، با مرگ پدر جان هارمون و وصیت او آغاز می‌شود. او که مردی ثروتمند است، وصیت کرده تنها در صورتی همه دارایی اش به جان برسد که با دختر مورد نظر پدر یعنی پلا ازدواج کند، در غیر این صورت ثروتش برای خدمتکاران خانه باقی بماند، اما با رسیدن خبر غرق شدن جان در رودخانه تایمز همه چیز به هم می‌ریزد.

دیکنز داستان دوست مشترک ما را در اوج شهرت خود نوشت. قتل، حرص و عقده‌های روحی مولفه‌هایی است که دیکنز با آنها شخصیت‌های اصلی داستان و حواشی پیرامون آن را می‌سازد. کاترین ویرینگ، تهیه‌کننده سریال دوست مشترک ما در یادداشتی در مورد ساخت این سریال چنین نوشت: داستان بوی کهنگی ندارد و با دنیای مدرن امروز کاملا سازگار است. استفاده از فلش بک‌ها (رجوع به گذشته) و جابه‌جایی در زمان مولفه‌هایی است که آن را به نمونه‌ای کامل برای تصویرسازی تبدیل کرده است. جامعه غرق در پول، تصویری از حاشیه‌های رودخانه تایمز و یک داستان عاشقانه، فضایی استثنایی را برای خلق این اثر ایجاد کرده است.

دوست مشترک ما 5 سال قبل از مرگ ناگهانی دیکنز در سال 1865 و به فاصله کمی از انتشار داستان دو شهر و آرزوهای بزرگ به چاپ رسید. تم اصلی داستان پول و تاثیر آن بر ارزش‌های انسانی و روابط اجتماعی است. سریال دوست مشترک ما در کاتهام فیلمبرداری شد؛ درست در منطقه‌ای که پدر دیکنز که افسر نیروی دریایی بود در آنجا خدمت می‌کرد. بسیاری از شخصیت‌های داستان‌های دیکنز کسانی هستند که او در مدت اقامتش در این محل از آنها الهام گرفت. خانم هاویشام (آرزوهای بزرگ) و آقای استریت فودر (دیوید کاپرفیلد) از جمله این شخصیت‌ها هستند. واقعیت این است شیوه داستان‌سرایی و شخصیت‌پردازی دیکنز در داستان‌هایش آنقدر ماهرانه است که به منبعی بی‌مانند در اقتباس‌های سینمایی و تلویزیونی تبدیل شده است. انکار دیکنز سال‌ها قبل از اختراع مدیوم‌هایی چون سینما و تلویزیون، کارکرد و ویژگی‌های آنها را شناخته بود و برای آنها می‌نوشت. چارلز دیکنز قدرتی در نوشته‌هایش دارد که می‌تواند مخاطب را از خنده به اوج برساند یا او را در حالتی قرار دهد که نفسش در سینه حبس شود.

پیوستگی و جذابیت و کشش داستان‌های دیکنز دقیقا آن چیزی است که یک سریال تلویزیونی به آن نیاز دارد و شاید به همین دلیل هم داستان‌های او پرفرودارترین منابع برای فیلمنامه‌نویسان تلویزیونی هستند. اوایل قرن بیستم، نوشته‌ها و آثار دیکنز الهام بخش کارگردانان بزرگی چون دی دابلیو گریفیث و سرگئی آیزنشتاین قرار بود. کیت هاروود، رئیس بخش تولیدات تلویزیونی بی بی سی معتقد است که علاقه دیکنز به تئاتر موجب شده نوشته‌های او به گونه‌ای باشد که کاملا مناسب یک اقتباس تصویری باشد. او عاشق تئاتر بود و باید او را یک فیلمنامه‌نویس خواند. همین ویژگی نیز باعث شد تا هنوز قلمش خشک نشده بود کارگردانان تئاتر هم عصرش نوشته‌هایش را بر صحنه ببرند و کارهایش جزو نخستین آثار ادبی باشد که در تلویزیون و سینما به تصویر کشیده شدند.

اقتباس از آثار دیکنز

واقعیت این است که آمار دقیقی از آثار و تولیدات تلویزیونی و سینمایی که براساس داستان‌های دیکنز ساخته شده در دست نیست، اما گفته می‌شود که تاکنون حدود 400 فیلم و سریال تلویزیونی از داستان‌های دیکنز ساخته شده و برخی منتقدان او را پدر سینمای مدرن نامیده‌اند.

اقتباس از نوشته‌های او از همان سال‌های نخست تولد تصاویر متحرک آغاز شد و تا زمان حال همچنان ادامه دارد. 10 اثر اقتباسی به یاد ماندنی و دیدنی چارلز دیکنز از نظر منتقدان به این شرح است که بسیاری از این آثار از تلویزیون ما هم به نمایش درآمده‌اند:

داستان دو شهر (1935)

این فیلم از ساخته‌های دیوید او. سلز نیک و آخرین ساخته او با همکاری کمپانی متروگلدوین مایر است که رونالد کلمن نقش اصلی را در آن ایفا کرد و البته جایزه اسکار را نیز به خاطر نقش آفرینی خوبش به دست آورد. منتقدان این فیلم را بهترین

اقتباس تصویری از داستان دو شهر می دانند.

دوست مشترک ما (1998)

اقتباسی تلویزیونی که در سال 1998 با بازی پل مک گان، کیلی هاوس و استیون مکینتاش ساخته شد. بازی های فوق العاده بازیگران موجب شد تا در زمان پخش این سریال تعداد بسیاری پای تلویزیون نشسته و آن را دنبال کنند. آکادمی فیلم و تلویزیون بریتانیا در سال 1999 چهار جایزه را به این سریال اهدا کرد.

دیوید کاپرفیلد (1999)

مگی اسمیت، باب هاسکینز، یان مک کلن و دانیل رادکلیف بازیگران این اقتباس تلویزیونی از داستان دیوید کاپرفیلد هستند. یکی از داستان های توصیفی دیکنز که شهرت شخصیت هایش از جمله پگاتی و آقای مک کابر کمتر از خود شخصیت اصلی یعنی دیوید کاپرفیلد نیست. منتقدان این فیلم تلویزیونی را بهترین اقتباس از داستان دیوید کاپرفیلد می دانند که توسط شبکه ITV ساخته شد.

الیور توئیست (1948)

فیلمی با بازی سر الک گینس در نقش فاگین و رابرت نیوتون در نقش بیل و کارگردانی دیوید لین که در مقایسه با دیگر اقتباس های تصویری از الیور توئیست اثری به مراتب دیدنی تر و قابل قبول تر است. کارگردان به شکلی ماهرانه فضای داستان را به تصویر کشیده به گونه ای که بیننده خود را کاملا در فضای تاریک و پر از بی عدالتی انگلستان زمان ویکتوریایی تصور می کند.

مارتین چارلویت (1994)

در این اقتباس تلویزیونی بی بی سی پل اسکافیلد - بازیگر نقش سر توماس مور در فیلم مردی برای تمام فصول - در نقش اصلی یعنی مارتین چارلویت به ایفای نقش پرداخت. اسکافیلد کمتر در تلویزیون حاضر به بازی می شد و این از معدود بازی های او در تلویزیون به شمار می آید.

دوریت کوچک (2008)

متومک فادین و کلر فوی ایفای نقش های اصلی این سریال تلویزیونی را بر عهده داشتند و در زمان پخش میلیون ها بیننده تلویزیونی از آن استقبال کردند. تم اصلی داستان بی عدالتی اجتماعی است و شخصیت اصلی دختری است به نام دوریت که سعی دارد تا پدر بدهکارش را از زندان آزاد کند.

سرود کریسمس (2009)

سرود کریسمس یکی از داستان های معروف دیکنز است که بارها به تصویر کشیده شده و یکی از معروف ترین اقتباس ها نیز فیلمی است که سال 2009 به کارگردانی رابرت زمه کیس و بازی جیم کری، گری اولدمن و کالین فرث ساخته شد. البته نسخه موزیکال این داستان به نام اسکروچ که در سال 1970 ساخته و با بازی آلبرت فینی به نمایش در آمد نیز از اقتباس های شناخته شده این اثر است.

الیور (1968)

در فهرست بهترین اقتباس های سینمایی آثار دیکنز باید نامی هم از این فیلم برنده جایزه اسکار در سال 1968 برد که توسط کارول رید - کارگردان فیلم معروف مرد سوم - ساخته شد. این اقتباس موزیکال برنده چند جایزه از مجموع جوایز اسکار در سال 1969 شد.

خانه متروک (2005)

اقتباسی تلویزیونی که سال 2005 ساخته و اندرو دیویس نویسنده متن آن را بر عهده داشت. کری مولیگان و آنا ماکسول مارتین بازیگران اصلی سریال بودند. جاستین چادویک فیلمساز معروف سینما کارگردانی این سریال را بر عهده داشت.

آرزوهای بزرگ (1946)

آثار تصویری بسیاری از رمان آرزو های بزرگ تاکنون ساخته شده است، اما فیلمی که سال 1946 توسط دیوید لین ساخته شد همچنان یکی از بهترین اقتباس ها از این داستان معروف است. جان میلز و سر الک گینس بازیگران اصلی این فیلم بودند.

لادن بهبودی - جام جم